

СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ

© Дашковська І.Б., 2011

Розглянуто основні напрями розвитку інноваційної теорії відповідно до хронологічного порядку. Також проаналізовано сучасні підходи у різних літературних і наукових джерелах до визначення таких понять, як: інновація, інноваційна діяльність та інноваційний процес. Запропоновано власне визначення інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційна теорія.

I.B. Dashkovs'ka

Lviv Polytechnic National University
the faculty Management Organizations

THE ESSENCE OF BASIC CONCEPTS OF INNOVATION THEORY

Considered the main areas of innovation theory according to chronological order. Also analyzes current approaches in various literary and scientific sources of the definition of concepts such as: innovation, innovation activities and innovation process. Offered own definition of innovation.

Key words: innovation, innovation activity, innovation process, innovation theory.

Постановка проблеми. Сьогодні існує безліч трактувань основних понять теорії інноватики. Відсутність єдиного підходу до трактування інноваційної діяльності, інноваційного процесу та інновації свідчить про їх багатогранність та вносить суперечність в їх розуміння. Саме тому актуальним є дослідження та узагальнення основних підходів до тлумачення та розуміння дефініцій «інноваційна діяльність», «інноваційний потенціал» та «інновація».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Терміни «інновація», «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» набули широкого поширення і знаходяться у полі зору багатьох науковців, які погоджуються з тим, що за своїм значенням вони є близькими, проте не ідентичними [1, 2, 13].

Якщо на Заході ці терміни з'явилися і вживалися вже давно – на початку ХХ ст., то у вітчизняній практиці господарювання вони почали активно використовуватися зі здобуттям Україною незалежності та переходом її економіки на ринкові засади.

За часів колишнього СРСР поширеними здебільшого були терміни «нововведення» та «винахід», які розглядалися через призму науково-технічного прогресу [15, с. 51].

Як зазначають автори [2, с. 152], «...інноваційний процес у СРСР супроводжувався неефективним використанням нової техніки у виробництві, що спричинило перевитрати ресурсів, уповільнювало темпи науково-технічного розвитку і в кінцевому підсумку призвело до відставання у багатьох галузях науки і техніки», досягнення яких використовували здебільшого у військово-промисловому комплексі.

Зростання ролі науково-технічного прогресу у суспільному розвитку та виробництві зумовило появу великої кількості наукових праць у цьому напрямі. Основні теоретичні та прикладні засади інноваційної діяльності відображенні у працях таких зарубіжних учених, як: І. Шумпетер, Б. Санто, Б. Твісс, Л.М. Хогберг, Р.А. Фатхутдінов, С.Д. Ільєнкова, А. Яковлев та ін. Вітчизняні науковці, які вивчають різні аспекти інноваційної діяльності, теж розглядають цю

проблему: С.В. Шолудченко, П.М. Музика, М.І. Кісіль, В. Гєєць, Й.М. Петрович, О.Є. Кузьмін, Ю.М. Бажала, П.С. Харів, О.М. Собко, С. Ф Покропивного, Є.В. Лазарева, А.І. Бутенко, Л.І. Федулова, О.В. Ареф'єв, М.А. Йохна, А.М. Поручник, В. Семиноженко, Л.Л. Антонюк, В.С. Савчук, І.А. Павленко, Н.П. Гончарова, Г.О. Швиданенко та ін.

Цілі статті. Враховуючи відсутність єдності поглядів щодо основних понять інноваційної теорії, необхідно провести огляд напрацювань учених, які стосуються основних дефініцій інноваційної теорії, й узагальнити основні підходи до визначення інноваційної діяльності, інноваційного процесу та інновації.

Виклад основного матеріалу. Загалом теорія інноваційної діяльності охоплює такі напрями, які розміщені в хронологічному порядку розвитку [3, с. 16; 5, с. 43]:

1. Теорія довгих хвиль М. Кондратьєва.
2. Класична теорія інновацій.
3. Неокласичні (постшумпетерівські) теорії.
4. Теорія прискорення.
5. Соціально-психологічна теорія.

Розвиток цих теорій і учень свідчить про важливість інноваційної компоненти у розвитку суспільства. Незважаючи на велику кількість праць, ця тема залишатиметься актуальною через постійне посилення ролі НТП та постійний розвиток людства, який є закономірним і в той самий час непередбачуваним.

Концепція «довгих інноваційних хвиль» була запропонована російським ученим М. Кондратьєвим (доповідь «Великі цикли кон'юнктури», 1925 р.), який на основі дослідженого статистичного матеріалу (від першої промислової революції до кінця ХХ ст.) описав розвиток світової економіки за допомогою чотирьох циклів, які мають по дві фази піднесення і занепаду. Основними причинами появи нових хвиль, а відповідно і циклів були нововведення та науковий розвиток, які сприяли появі нових галузей промисловості та виробництва, суспільному розвитку. Також він довів, що існують три типи «хвиль»: короткі (близько 3 років), середні (15 років) та довгі (60 років). Ця теорія послужила у майбутньому для розвитку концепції технологічних укладів, згідно з якою виділяють шість технологічних укладів, тривалість кожного з них скорочується відповідно до прискорення науково-технічного і соціально-економічного розвитку суспільства [14, 25, 26]:

I. Перший технологічний уклад: 1770–1830 рр. (розвиток текстильної промисловості, а також машинобудування, використання енергії води).

II. Другий технологічний уклад: 1830–1880 рр. (розвиток залізничного будівництва і транспорту, механізація виробництва на основі парового двигуна).

III. Третій технологічний уклад: 1880–1930 рр. (урбанізація, розвиток неорганічної хімії, домінуюче використання електроенергії у виробництві та промисловості).

IV. Четвертий технологічний уклад: 1930–1980 рр. (розвиток органічної хімії і виробництва синтетичних матеріалів, машинобудування, кольорової металургії).

V. П'ятий технологічний уклад: 1980–2030 рр. (розвиток інформаційного середовища і послуг, програмного забезпечення, індивідуалізація попиту, поява екологічних і енергетичних обмежень у споживанні деяких видів природних ресурсів).

VI. Шостий технологічний уклад: з 2030 рр. (передбачається розвиток біологічної та фармацевтичної промисловостей, нанотехнологій, систем комунікацій, передачі і зберігання інформації, зростання ролі людського капіталу).

Заслуговує на увагу також учення і теорія українського економіста М. Туган-Брановського («Промислові кризи в сучасній Англії» – 1894 р.), учнем якого був М. Кондратьєв. Зокрема, Ю. Бажал [33, с. 22] вважає саме його основоположником інноваційної теорії економічного розвитку, яку підтримували і розвивали згодом багато вітчизняних і зарубіжних учених.

Економічні праці Й. Шумпетера («Теорія економічного розвитку», 1912 р.) відіграли велику роль, адже саме цього ученого вважають фундатором інноваційних теорій розвитку. Він першим ввів термін «інновація», виділив новий чинник розвитку – внутрішні виробничі комбінації,

особливу увагу приділяв підприємцю як носію науково-технічного прогресу, а також зробив поділ суб'єктів господарювання на дві категорії – новатори та консерватори. Перші розробляють та впроваджують нові технології та продукти, модернізують вже існуючі, а другі ж, навпаки, прагнуть до незмінності [14, с. 53]. Також він виокремив п'ять типів інновацій:

- 1) виробництво невідомого споживачам нового продукту або продукту з якісно новими властивостями;
- 2) впровадження нового засобу виробництва, в основу якого покладено нове наукове відкриття або новий підхід до комерційного використання продукції;
- 3) освоєння нового ринку збуту;
- 4) залучення нових джерел сировини та напівфабрикатів, незалежно від того, існували ці джерела раніше чи ні;
- 5) впровадження нових організаційних форм.

Серед представників класичної теорії вагоме місце посідають також праці А. Сміта («Дослідження про природу і причини багатства народів», 1776 р.), Д. Рікардо («Початок політичної економії і податкового обкладення», 1817 р.), К. Маркса («Капітал»: 1 т. – 1867 р., 2 т. – 1883 р., 3 т. – 1895 р.), які в своїх роботах описували технологічний розвиток як наслідок поділу та спеціалізації праці.

К. Маркс у своїй праці «Капітал» писав, що інноваційний процес є відповіддю на тиск із боку ринку, а підприємства, які їх впроваджують отримують прибуток до того часу, поки виробництво і впровадження цих нововведень не освоїли інші [14, с. 47].

Представниками неокласичної теорії інноваційної діяльності є економіст П. Дуглас та математик Х. Кобба, виробнича функція яких давала змогу будувати перші неокласичні економічні моделі зростання. Подальший розвиток і модифікація цієї виробничої функції була здійснена ученими Я. Тінбергеном («Про теорію економічної політики» – 1955 р.) та Р. Солоу (стаття «Внесок у теорію економічного зростання» – 1956 р.). Також відомими представниками цього напрямку є Г. Менш («Технологічний пат: нова хвиля базисних інновацій» – 1979 р.), Б. Твісс, Барнетт, Е. Менсфілд, Роджерс.

Німецький економіст Г. Менш розвинув далі теорію циклів М. Кодратьєва і визначив піки інноваційності, які в подальшому сприяють економічному зростанню. Також він дослідив співвідношення між базовими і поліпшувальними інноваціями, які постійно між собою конкурують.

Теорії прискорення (інноваційного підприємництва), як зазначає Н.В. Краснокутська, пов'язані з розвитком підприємництва за моделлю США і новаторським ризиком (синдром Силіконової долини). Адже саме у США одними з найбільших є інвестиції у розвиток інформаційних технологій і піонерних інновацій, тобто спостерігається «висока віддача інвестицій в інноваційну сферу» [5, с. 64].

Соціально-психологічна теорія (Х. Барнет, Є. Вітте, Е. Денісон) розглядає особистість, людські відносини та їхню роль в інноваційній діяльності. Адже сьогодні знання, здатність їх відповідно використовувати і трансформувати у відповідні нововведення чи відкриття знаходяться у полі зору багатьох учених. Людський фактор може як стати перепорою на інноваційному шляху розвитку, так і його каталізатором. Адже «носіями інноваційної діяльності на всіх ділянках відтворювального процесу на підприємстві є люди, насамперед творчі працівники» [27, с. 74].

У багатьох працях учених інноваційна діяльність вивчається здебільшого у взаємозв'язку з інноваціями, інноваційним процесом, оскільки більшість науковців спочатку дають визначення і проводять дослідження поняття «інновація». Однак ці поняття є різними за своїм значенням.

Доречно погодитися з Л.В. Хотинь, який пише, що визначення понять «інновація» та «інноваційна діяльність» перебувають у постійному взаємозв'язку, доповнюючи одне одного, залежно від певного етапу розвитку. Тому й існує необхідність у постійному вивченні, узагальненні та систематизації теоретичних і практичних досліджень. Також він наводить таке визначення інноваційної діяльності, згідно з яким це є вид діяльності, який полягає у перетворенні та втіленні ідей у новий чи модифікований продукт, процес чи послугу [18, с. 231–232].

На противагу цьому, автори В.Г. Перерва, М.І. Погорелов та С.А. Мехович [32, с. 9] зазначають, що інноваційна діяльність та інноваційний процес включають до свого складу різні за змістом і кінцевим результатом стадії, яким властива самостійність, автономність та інші організаційно-економічні особливості.

Як пише автор у [13, с. 41], «інноваційна діяльність» і «інноваційний процес» за своїм змістом дещо різняться. «Інноваційний процес є ширшим поняттям і охоплює усі стадії створення новинки — від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги, які використовують у господарській практиці; всі етапи життєвого циклу інновації, в т. ч. її дифузія у нові умови і місця застосування. А інноваційна діяльність — це дії людей, спрямовані на створення чи впровадження інновації на певній стадії інноваційного процесу».

Л.М. Івашко зазначає, що нововведення, новації та інвестиції є основним компонентом інноваційної діяльності, яка являє собою «комплекс практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів для отримання нових і поліпшення наявних виробів, технологій, методів управління та ін.» [22, с. 7].

Деякі автори вважають, що «...інновації являють собою діяльність, спрямовану на використання результатів розробок та наукових досліджень і зумовлює появу на внутрішньому, зовнішніх ринках нової конкурентоспроможної продукції» [23, с. 85].

У [17, 22] наголошується, що інновації слід розглядати не тільки як результат інтелектуальної та науково-дослідної діяльності, але й як «ланку», «єдиний процес», що поєднує такі елементи, як: наука, економіка, техніка, підприємницька діяльність й управління. Тобто процес виникнення інновації є «рутинним» і його можна окреслити певною послідовністю та сукупністю дій, етапів чи стадій створення і розробки нового чи вдосконаленого продукту, послуги.

Слід погодитися з авторами, які вважають, що інновації – це насамперед кінцевий результат інноваційної діяльності, яка передбачає створення абсолютно нового чи вдосконалення (модифікацію) наявного товару, послуги, техніки чи технології виробництва, системи управління тощо. Інноваційна діяльність на відміну від інноваційного процесу є вужчим поняттям, оскільки передбачає практичне застосування й реалізацію інноваційного, наукового й інтелектуального потенціалу у процесі господарювання, маючи на меті отримати в процесі виробництва новий конкурентоспроможний товар, який краще задовольнятиме вимоги і потреби споживачів.

Також необхідно розглянути визначення інноваційної діяльності згідно з чинним законодавством України, аналіз якого свідчить про відсутність єдиного визначення цього поняття та наявність певних суперечностей. Основними нормативним і законодавчими актами, які регулюють і стосуються інноваційної сфери господарювання, є закони України: «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», Господарський кодекс України [6–11], а також «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [29]. Загалом нормативно-правова база, яка регулює інноваційну діяльність в Україні, містить нормативні акти, що складаються з трьох рівнів [12, с. 102]:

- законодавчі (акти вищої сили: конституційні закони, укази Президента);
- підзаконні (урядові постанови, що включають і відомчі акти);
- локальні (акти індивідуального характеру, різноманітні цивільно-правові договори та адміністративні акти учасників інноваційної діяльності).

Згідно з законом України «Про інноваційну діяльність», «інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери», а «інноваційна діяльність – це діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг» [6].

Як зазначає О.В. Фурсіна, чинна українська законодавча база обмежує трактування інноваційної діяльності тільки випуском на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг, в той час, як у світовій практиці господарювання воно є ширшим, оскільки до неї також зараховують «покращання якості продукції (товарів, послуг), що випускається, удосконалення технології їх виробництва з подальшим запровадженням та ефективною реалізацією на внутрішньому чи

зовнішньому ринках» [28, с. 249]. Також автор наголошує, що доцільно погодитися з таким визначенням інноваційної діяльності, «як діяльність, що пов'язана із трансформацією результатів наукових досліджень та конструкторських розробок у новий продукт, удосконалений технологічний процес чи новий підхід до соціальних послуг, і спрямована на використання і комерціалізацію цих результатів, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг, і є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення і вдосконалення його виробничих сил та організаційно-економічних відносин» [28, с. 249].

У законі України «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність розглядається як одна із форм інвестиційної діяльності, основним завданням якої є використання здобутків науково-технічного прогресу для виробництва і соціальної сфери, що містить такі складові [7]:

1. Випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення.

2. Реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими термінами окупності витрат.

3. Фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил.

4. Розроблення і впровадження нової, ресурсощадної технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища.

У Господарському кодексі України можна зустріти таке трактування: «Інноваційна діяльність – діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими термінами окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя» [11].

Відсутність єдності і взаємозв'язку у визначенні основних категорій інноваційної діяльності гальмують її і не сприяють систематичному веденню. Як наслідок, Україна на шляху інноваційного розвитку змушена постійно наздоганяти країни-лідери за умови наявності необхідних ресурсів.

Серед визначень інноваційної діяльності, які наводяться авторами різних наукових і літературних джерел, можна навести також такі:

1) вид діяльності, спрямованої на виконання (здійснення) інноваційного процесу [20, с. 282–283];

2) діяльність колективу, спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах [5, с. 23];

3) діяльність, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг [21, с. 45];

4) діяльність, пов'язана з перетворенням наукових досліджень і розробок, а також винаходів та відкриттів у новий продукт, або новий технологічний процес, що впроваджуються у виробничий процес [5, с. 12];

5) діяльність, спрямована на використання й конкретизацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення й оновлення номенклатури та підвищення якості продукції з її подальшою ефективною реалізацією на внутрішньому і зарубіжному ринках. Інноваційна діяльність, яка пов'язана з капіталовкладенням в інновації, отримала назву інноваційної форми інвестування [2, с. 174];

6) процес стратегічного маркетингу, НДДКР, організаційно-технічної підготовки виробництва, виробництва й оформлення нововведень, їх впровадження (або перетворення в інновацію) і поширення в інші сфери (дифузія) [12, с. 23];

7) процес, спрямований на розроблення й реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження й розробки [19, с. 24];

8) складна динамічна система взаємодії різних методів, чинників і органів управління, об'єктом докладання зусиль яких є: наукові дослідження, створення нових продукції, вдосконалення обладнання тощо [4, с. 49].

Проте можна зробити висновок про те, що здебільшого інноваційна діяльність розглядається з двох позицій:

- 1) як діяльність [2, 5, 13, 18, 20, 21];
- 2) і як процес [6, 12, 19, 24].

Згідно з тлумачним словником української мови, діяльність – це праця, дія людей у будь-якій галузі; робота, функціонування будь-якої організації, установи, машини тощо [30, с. 774]. А процес – це хід будь-якого розвитку; плин, перебіг; сукупність послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку [31, с. 829].

Також учений І.П. Топух [16], досліджуючи це питання, наголошує, що «...інноваційна діяльність – доволі нове поняття як у науково-теоретичній сфері, так і в українській практиці господарювання». Його поява належить до 80-х років ХХ ст. і досить довго воно пов'язувалось з науково-технічним прогресом. Також у цій роботі виділено два підходи до визначення та розуміння інноваційної діяльності, які підтверджують попереднє твердження:

1) інноваційною діяльністю вважається діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення і відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), удосконалення технології виготовлення з подальшим впровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому і зарубіжному ринках;

2) інноваційною діяльністю вважається процес, спрямований на розроблення і реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або удосконалений продукт, реалізований на ринку; у новий або удосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки [16, с. 1–2].

Загалом інноваційна діяльність – це соціально-економічна категорія, яка виникла як результат розвитку постіндустріального суспільства і є креативною відповіддю на постійні та динамічні зміни оточуючого середовища та людства. Вона має свої особливості та характеристики, які впливають на її специфіку ведення і впровадження у практику господарської діяльності підприємства, передбачає створення нових проектів, методів і шляхів виконання уже існуючих речей, продуктів, послуг, їх комерційної експлуатації і подальшого розповсюдження, і як будь-яка діяльність потребує відповідного ресурсного забезпечення, яке б сприяло її ефективному функціонуванню. У сучасних умовах розвитку постіндустріального суспільства та переходу на новий рівень технологічного укладу інноваційна діяльність починає відігравати одну з ключових ролей у побудові конкурентоспроможної економіки країни та стає одним з ключових чинників підвищення її продуктивності. Стале економічне зростання можуть забезпечити тільки постійний пошук і впровадження тих систем господарювання, які ґрунтуються на використанні нових ідей, що вдало застосовуються і втілюються у життя. Інноваційна діяльність сприяє розвитку наукомістких галузей економіки, дає змогу збільшити економічну безпеку країни та зменшити її технологічну залежність від іноземних виробників.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі аналізу існуючих підходів до трактування понять «інновація», «інноваційний процес» та «інноваційна діяльність» можна зробити такі висновки: єдиного підходу до визначення цих понять немає, що свідчить про їх багатогранність та необхідність подальших досліджень з метою конкретизації; інновація являє собою кінцевий матеріалізований продукт, технологію або послугу, отримані внаслідок активізації інноваційних процесів на підприємстві, їм характерні кращі характеристики та технологічний рівень порівняно з попередніми аналогами; інноваційна діяльність та процес тісно пов'язані з науковими розробками та дослідженнями, зокрема фундаментальними та прикладними; інноваційна діяльність передбачає поширення інновацій та результатів науково-технічного прогресу з метою задоволення нових потреб суспільства, також цей вид діяльності є ризикованим, передбачає залучення великої кількості ресурсів на усіх етапах створення, випробування та кінцевої реалізації інновації.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на узагальнення з метою формування єдиного підходу до розуміння основних дефініцій теорії інноватики.

1. Харів П.С. *Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів* / П.С. Харів. — Тернопіль: Вид-во «Економічна думка», 2003. — 326 с. 2. *Державне регулювання економіки: навч. посіб.* / С.М. Чистов, А.С. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. — К.:

КНЕУ, 2000. — 316 с. 3. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання: монографія / О. Лапко. — К.: Інститут економічного прогнозування НАН України, 1999. — 253 с. 4. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: підручник / Л.І. Федулова. — К.: Либідь, 2006. — 480 с. 5. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Н.В. Краснокутська. — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с. 6. Закон України «Про інноваційну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, № 36, ст. 266). 7. Закон України "Про інвестиційну діяльність" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, № 47, ст. 646). 8. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 12, ст. 165). 9. Закон України "Про наукову і науково-технічну експертизу" (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995, № 9, ст. 56). 10. Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст. 363). 11. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, 19–20, 21–22. — 144 с. 12. Павленко І.А., Гончарова Н.П., Швиданенко Г.О. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 150 с. 13. Дудар Т.Г., Мельниченко В.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. — Тернопіль: Економічна думка, 2008. — 250 с. 14. Баранов О.Г. Інноваційні теорії: представники і проблеми структуризації / О.Г. Баранов // Історія народного господарства та економічної думки України. — 2009. — Вип. 42. — С. 45–56. 15. Гладинець Н.Ю. Деякі аспекти сутності інновацій та інноваційної діяльності / Н.Ю. Гладинець // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". — 2009. — Вип. 28. — С. 51–54. 16. Топух І.П. Інноваційна діяльність підприємства в умовах розвитку ринкових економічних відносин / І.П. Топух [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mtir/2008_14/topuh.pdf. 17. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: Вид. центр Львів. НУ імені Івана Франка, 2001. — 608 с. 18. Хотинь Л.В. Теоретичні аспекти інновацій та інноваційної діяльності / Л.В. Хотинь // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. — 2009. — Вип. 4 (36) — С. 227–233. 19. Покропивний С.Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання / С.Ф. Покропивний // Економіка України. — 1995. — № 2. — С. 24. 20. Рудь Н.Т. Інноваційні процеси — основа інформаційної економіки / Н.Т. Рудь // Вісник НУ «Львівська політехніка» — 2008. — № 628. — С. 281–287. 21. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навч. посіб. / Т.В. Майорова — К.: ЦУЛ, 2004. — 376 с. 22. Івашко Л.М. Інновації в економіці: історія та сучасність / Л.М. Івашко // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 11. — С. 7–8. 23. Помірча О.М. Стан та проблеми розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств / О.М. Помірча // Регіональна бізнес-економіка та управління. — 2009. — № 4(24). — С. 85–90. 24. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. — СПб.: Издательство "Питер", 2005. — 208 с. 25. Денисенко М.П., Гречан А.П. Теоретичні основи структурно-інноваційної моделі економічного зростання // Вісник Тернопільської академії народного господарства. — 2005. — Вип. 1. — С. 8–23. 26. Шепеленко О.В., Веремейчик О.Ф. Машинобудівна галузь у контексті еволюційного розвитку технологічних укладів: стан, перспективи розвитку / О.В. Шепеленко, О.Ф. Веремейчик [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2010_4/Shepel_2.pdf/. 27. Інноваційний розвиток та людський потенціал: оцінка та стимулювання/ Козенков Д.Є., Вашкелєвич В., Солошенко К.М., Якубова Е.П. / під ред. д-ра екон. наук К.Ф. Ковальчука — Дніпропетровськ, Системні технології. — 2004. — 157 с. 28. Головій В.М. Інноваційне підприємництво: сутність, потенціал / В.М. Головій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vsrp/TRTEV/2010_58/NTU_XPI_58_2010_15.pdf/. 29. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт.-упор.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. — К.: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с. 30. Новий тлумачний словник української мови: у 4-х т. — Т. 1: А-Є / Укл.: В. Яременко, О. Сліпушко. — К.: АКОНІТ, 2001. — 912 с. 31. Новий тлумачний словник української мови: у 4-х т. — Т. 3: О-Р / укл.: В. Яременко, О. Сліпушко. — К.: АКОНІТ, 2001. — 928 с. 32. Перерва В.Г., Погорєлов М.І., Мехович С.А. Економіка та управління інноваційною діяльністю: навч. посіб. / В.Г. Перерва, М.І. Погорєлов, С.А. Мехович. — Харків: НТУ «ХПІ», 2011. — 628 с. 33. Бажал Ю. Економічна теорія економічних змін: навч. посібн. — К.: Заповіт, 1996. — С. 22.